

Amasya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
5(2), 308-326, 2016
Özgün araştırma makalesi

<http://dergi.amasya.edu.tr>

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Argonun Yeri Üzerine Bir Tartışma

Yusuf Aydın*

Gazi Üniversitesi, Türkiye

Alındı: 19.04.2016 - Düzeltildi: 27.06.2016 - Kabul Edildi: 02.08.2016

Atf: Aydın, Y. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Argonun Yeri Üzerine Bir Tartışma. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 308-326.

Öz

Temel işlevi toplumun farklı kesimlerinin kendi aralarında gizli bir şekilde iletişim kurmalarını sağlamak olan argo, dilin en önemli zenginliklerinden birisidir. Argo, toplumun hemen hemen her kesimi tarafından günlük konuşmalarda kullanılmakta, değiştirilmekte ve dönüştürülmektedir. Hatta alan argosuna ait kimi sözcük ve deyimler zamanla genel argoya sızmakta ve toplumun çoğunluğu tarafından anlaşılır hale gelmektedir. Kökleri çok derinlere uzanan Türkçenin argosu da oldukça renkli ve zengindir. Türk dilinin ilk sözlüğü olan *Dîvânu Lugâti't-Türk'te* de çok sayıda argo sözcük yer almaktadır. Aynı zamanda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi tarihinin Kâşgarlı Mahmud'a kadar götürüldüğü düşünülürse, dil öğretiminde argonun da tartışılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Günümüzde de yabancı dil öğretiminde üzerinde durulması gereken noktalardan biri öğrencilerin iletişimsel becerilerini geliştirmektir. Bu ise bir noktaya

*Sorumlu Yazar: Tel.: 0 539 2505154, E-posta: ysf.aydn66@gmail.com
ISSN: 2146-7811, ©2016 doi:10.17539/aej.19641

kadar sokakta, çarşıda, eğlence yerlerinde vs. kısacası halk arasında yaşayan dilin zenginliklerinin öğrencilere sunulmasıyla mümkün olabilir. Bu çabanın gereği olarak Kâşgarlı Mahmud argo sözcük ve deyimleri çekinmeden kullanmış ve bunlar hakkında açıklamalar vermiştir. Argonun yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki yerinin tartışıldığı bu çalışma doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Sonuçlar ışığında bir takım önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Argo, Argo Öğretimi

Giriş

Dil, çok sayıda katmandan meydana gelen karmaşık bir dizgedir. Argo da bu dizge içinde yer alan renkli bir bölümdür. Argo renklidir çünkü dile ve dolayısıyla kültüre ait pek çok aydınlatıcı bilgi taşır. Argosuna bakılarak bir toplumun yaşayışına ve kültürüne ilişkin pek çok çıkarım yapılabilir. Argo aynı zamanda dilin işleyişine ilişkin ipuçları da taşır. Onun yaratıcılığını, sınır tanımazlığını, esnekliğini ve geçirdiği değişimleri gözler önüne serer. Argo bütün bunları yaparken şaşırtır, güldür ve de alay eder. O günlük hayatın içindedir ve dilin ayrılmaz parçalarından biridir.

Dil iletişimin temel aracı ve kültürün yapı taşıdır. Dili kullanma şekli kültürü etkiler, aynı zamanda kültürden etkilenir (Haviland vd., 2008: 210). Dolayısıyla dil ve kültür birbirlerine ayrılamaz bir biçimde bağlıdır ve aralarında dinamik bir etkileşim vardır. Bu etkileşimin boyutları ve niteliği, yabancı dil öğretiminde kendini açıkça gösterir. Yabancı dil öğretiminin temel amacı insanlar ve toplumlar arasında iletişim kurulmasını sağlamaktır. Aynı zamanda yabancı dil öğretim sürecinde dil ile taşınan kültürel kodlar da çözülür. Böylece farklı bir toplumun dili öğrenilirken farklı bir kültürün de kapıları açılmış olur. Çünkü dil toplumlar arasında kültürel kodların taşınmasını sağlar. Bu kültürel kodların bir kısmı da argoda saklıdır. Argo sokakta, okulda, iş yerinde, eğlence merkezlerinde kısacası her yerdedir. Toplumun bütün kesimleri tarafından kullanılır. Dolayısıyla argoya aşina olmak

iletişimi ve kültürel kodların çözülmesini kolaylaştırır. Bu sebeple argoya yer vermeyen bir dil öğretim programı eksiktir denilebilir. Bu eksikliği gidermek için genelde yabancı dil öğretiminde özelde ise yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde argoya da yer verilmelidir. Bu araştırmanın amacı, literatürde yer alan veriler ışığında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde argonun yerini tartışmaktır. Bu amaca ulaşmak için argonun ne olduğu, insan hayatı ve kültüründeki işlevleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesinde araştırılması hedeflenen olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyaller analiz edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:187). Doküman incelemesi, bir konu hakkında genel uygulamaların ve durumun ne olduğunu belirlemek, bir konunun ya da problemin önemli yanlarını keşfetmek için kullanılabilir (Best ve Kahn, 2006: 257-258). Çalışmada argonun dilin içindeki yeri ve argo öğretimi ile ilgili mevcut durum ortaya konulmaya çalışıldığı için doküman incelemesi yapılmıştır.

Bulgular

1. Argonun doğası

Argonun dil öğretimindeki yeri daha ayrıntılı bir biçimde tartışılmadan önce onun ne olduğuna, kültürümüzdeki yerine ve insan hayatındaki işlevlerine ilişkin açıklamalar yapılması gereklidir. Argo, çeşitli kaynaklarda “toplumda belli bir gruba veya sosyal bir sınıfa mahsus olan ve genel dilin koynunda asalak bir kelime hazinesi bulunan konuşma sistemleri” (Devellioğlu, 1990: 14), “her ülkede her dilde görülen, toplum içinde bir kesimin ya da öbeklerin farklı bir biçimde anlaşmayı sağlamak amacıyla oluşturduğu bir özel dil” (Aksan, 2007: 89)”, “bir toplumdaki genel geçer dilden ayrı, ama ondan türeme olan, belli çevrelerce kullanılan ve herkesçe anlaşılmayan,

eğretilmelerin büyük bir yer tuttuğu, kendine özgü sözcük ve deyimlerden oluşan özel dil” (Vardar, 2007: 24) olarak tanımlanmıştır.

Argo ile ilgili yapılan pek çok tanımı bir araya getiren Hulki Aktunç bu tanımlardan yola çıkarak “alan argosu” ve “genel argo” kavramlarını önermiştir. Aktunç (2015: 14) alan argosunu “kendi sosyal çevreleriyle sınırlı yaşayan ve genel olarak toplumun, özel olarak da içinde buldukları topluluğun geri kalan kesiminden ayrılmak ve/ya da korunmak isteyen, yaşama ortam ve biçimleri birbirine yakın kişilerce yaratılıp benimsenmiş sözcükler, deyimler bütünü; bu sözcükler bütününe dayalı konuşma biçimi” olarak ifade eder. Genel argo ise alan argolarının beslediği sözcük ve deyimler dağarcığı ve bu dağarcığa dayanan konuşma biçimidir.

Aktunç (2015: 9) Türk argosu için 18 oluşum alanı belirlemiştir. Bu alanlar birbirlerine yakınlıkları açısından 6 ayrı grup altında toplanmış ve bu gruplara da öbek adı verilmiştir. Bu öbekler, suç dünyası, kapalı dünyalar, azınlık dünyası, cinsel dünya, alışveriş dünyası, spor dünyası olarak sıralanmıştır. Her öbeğin altında da farklı sayıda oluşum alanı bulunmaktadır. Örneğin suç dünyası öbeğinin altında, hırsız, dolandırıcı yankesici argosu; uyuşturucu argosu; kumar argosu; kabadayı argosu; dilenci argosu olmak üzere beş alan yer almaktadır. Daha sonra bu alan ve öbeklere Nevzat Özkan (2002: 26) “inanç dünyası” ve “iletişim dünyası” öbeklerini de eklemiştir. Böylece öbek sayısı dokuza, alan sayısı ise 22’ye ulaşmıştır. Bu alan ve öbekler şu şekildedir:

I) Suç Dünyası

- 1)Hırsız, dolandırıcı, yankesici argosu
- 2)Uyuşturucu (kaçakçılığı, satıcılığı, kullanıcılığı) argosu
- 3)Kumar(kumarhane, kumarbaz) argosu
- 4)Kabadayı (bıçkın, külhanbeyi, serseri) argosu
- 5) Dilenci argosu

II) Kapalı Dünyalar

- 6)Hapishane, tutukevi (mahpus, tutuklu)argosu
- 7) Yatılı okul, okul (öğrenci, öğretmen argosu)

8)Kışla (asker) argosu

9)Denizcilik (denizci) argosu

III) Azınlık Dünyası

10) Etnik azınlıklar argosu

11) Göçmen argosu

IV) Cinsel Dünya

12) Cinsel argo (ve kadın argosu)

13) Eşcinsel argosu

14) Fuhuş (genelev, fahişe, genelev müşterisi) argosu

V) Alışveriş Dünyası

15)Esnaf (satıcı, seyyar satıcı, eskici, dövizci...) argosu

16) Şoför (kamu taşıma araçları sürücüsü, yolcusu) argosu

17) Eğlence yerleri (gazino, meyhane, müzisyen) argosu

VI) Spor Dünyası

18) Spor (Sporcu, taraftar) argosu

VII) İnanç Dünyası

19) Dinî grupların (tarikatların, cemaatlerin) argosu

20) Fikir gruplarının (sağ, sol, parti, dernek, loca, kulüp) argosu

VIII) İletişim Dünyası

21) Radyo ve televizyonlarda program sunan sunucuların veya disk jockeylerin argosu

22) İnternet, telefon ve mektup arkadaşlarının argosu

Bu alan ve öbekler argonun toplumun pek çok kesimi tarafından oluşturulduğunu ve kullanıldığını açık bir şekilde ortaya koyar. Dolayısıyla alan argolarının beslediği genel argo toplumun ortak malıdır ve toplumun tümüne ait izler taşır.

Argoyu dilin diğer katmanlarıyla ya da kullanım şekilleriyle ayıran sınırlar bazen oldukça belirsiz bir hale gelmektedir. Bunu argo tanımlarında görmek mümkündür. Çoğu zaman argoyu tanımlamak yetmemekte onun dilin diğer katmanlarından farkının da ortaya konulması gerekmektedir. Bundan dolayı argo ile ilgili yapılan tanımların yanında argo ile karıştırılan ya da argonun yakından ilgili olduğu kavramlara da göz atmak gereklidir.

Argo ana dilden ayrı başka bir dil değildir. Kendine has dil bilgisi ve söz dizimi yoktur. Argo sadece bir takım sözcük

ve deyimlere dayalı konuşma biçimidir. Argoyu kullananlar kendi ana dillerini de bilirler (Devellioğlu, 1990: 21). Ana dillerinin yanında türlü amaçlarla argoya başvururlar. Argo özel dil başlığı altında incelenmiştir. Özel dil bireyin içinde bulunduğu sosyal sınıfa, yaşa ya da mesleğe göre belirlenen dil kullanımudur (Aksan, 2007: 86). Bu noktada jargon terimi ön plana çıkar. Jargon meslek, bilim, ticaret, sanat gibi yönlerden ortak noktaları olan gruplar ya da yasadışı kesimler tarafından kullanılan sözcük ve deyimleri içerir. Argo jargonun aksine dar bir grubun dili olmakla kalmayıp yaygınlaşmıştır. Bunun yanında teklifsiz ya da standart sayılacak kadar da benimsenip yaygınlaşmamıştır (Arslan: 2009, 14-15).

Dilaçar (1982: 97) Türkçede gerçek argoyu “kaba veya aşağılık dil”, “teklifsiz dil”, “halk dili” gibi sınıflamalar üzerinden incelenmesi gerektiğini belirtir. Çotuksöken (2009: 20) benzer şekilde ortak dilde belirli bir sıklıkta kullanılan sözcüklerin argo olarak değerlendirilmemeleri gerektiğini, bunların içerik ve bağlamlarına göre halk dili, teklifsiz dil, kaba kullanım gibi sınıflar altında değerlendirilmeleri gerektiğini ifade eder.

Bu sayılan sınıflamalar arasındaki sınırlar da bazen son derece belirsiz hale gelebilmektedir. Argo toplumun aşağı olarak kabul edilen kesimleri tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Hatta argo bu aşağı tabaka arasında doğmuştur. Ancak argonun yalnızca bu aşağı kesim tarafından kullanıldığı söylenemez. Toplumun çeşitli kesimlerinin öğrenciler, askerler, esnaflar vb.’nin de kendilerine has argoları vardır.

Teklifsiz konuşma ile argoyu da birbirinden ayırmak güç olabilmektedir (Sağol, 2002). Taraflar arasındaki ilişki samimiyse konuşma kimi zaman teklifsiz bir hâl alır. Teklifsiz konuşmalar senli benlidir. Argo ile bazı duygu ve düşünceler daha doğrudan, kimi zaman mizahi ve alaycı bir yolla ifade edilebilir. Bu sebeple teklifsiz konuşmalarda argoya sıklıkla başvurulduğu söylenebilir. Bu durumu aşağıdaki diyalogla somutlaştırabiliriz:

- a) Nasılsın?
b) İyiyim sağ ol. Sen nasılsın?
a) İyi olmaya çalışıyorum. Ev ile iş arasında geçiyor hayat. Kız arkadaşın Hande nasıl?
b) Hande mi? Bu ara biraz sorun çıkarıyor.

Bu diyalogu teklifsiz bir konuşma haline şu şekilde getirebiliriz:

- a) Naber, nasılsın?
b) İyi be dostum yuvarlanıp gidiyoruz işte. Sen nasılsın?
a) Eh idare eder. Ev, iş uğraş dur. Kız arkadaşın Hande'den naber?
b) Sorma ya! Bu ara çingar çıkarıp duruyor.

Yukarıda verilen iki diyalogda teklifsiz konuşma ile standart bir konuşma arasındaki fark görülebilir. İlk diyalogda kişi kız arkadaşıyla ilgili bir problem yaşadığını ifade etmiştir. Ancak bu problemin içeriğine dair bir şey öğrenmek mümkün değildir. İkinci diyalogda ise argo olan "çingar çıkarmak" deyimini kullanılarak kişinin kavga ya da kargaşaya yol açtığı ifade edilmektedir. Dolayısıyla argo sözcükler kullanmak konuşmayı resmi havadan kurtarır onu teklifsiz hale getirir. Argonun konuşmayı resmi olmaktan nasıl çıkardığı aşağıdaki örneklerde de görülebilir:

- a) Bu ara ruhsal sıkıntıları var galiba.
b) Bu aralar delirdi galiba.
c) Bu aralar kafayı yedi.
a) Çok sinirliydi.
b) Kafası bozuktu.
c) Sigortaları atmıştı.

Yukarıdaki cümlelerin resmiyet dereceleri oldukça farklıdır. İlk cümleler (a), her türlü ortamda kullanılabilir. İkinci cümlelerde (b), resmiyet biraz daha azalmıştır. Son cümleler (c)

ise resmi olmaktan çok uzaktırlar. Bu son cümleleri resmi dil kullanımından uzaklaştıran argo olmuştur.

Argo gizli bir dildir. Ancak diğer gizli dillerden bir takım özellikleriyle ayrılır. Tıpkı argoda olduğu gibi teber dili, kalaycı dili ya da argosu, eriklet çerçilerinin dili gibi gizli diller iletişimin gizliliğini sağlamak için kullanılır. Yıldırım (2008: 52) gizli dillerin belli bir etnik grup içinde kullanıldığını ve argo gibi çoğunlukla suç dünyasına ait sözcükleri barındırmadıklarını ifade etmiştir. Bu dillerde deşifre olan sözcükler de argoda olduğu gibi değiştirilmezler. Arkan'a göre (2008: 78) gizli diller argo gibi doğal gelişim göstermezler ve doğuştan öğrenilmezler.

Argo sıklıkla küfür/sövgü ya da sövgü sözcükleri kullanılarak yapılan konuşma biçimi ile karıştırılır. Oysa her ikisinin işlevi farklıdır. Argonun temelinde gizlilik vardır. Argo doğası gereği gizlidir ve öyle kalmak zorundadır aksi halde argo olmaktan çıkar. Argo onu bilenleri bilmeyenlerden ayırır ve böylece iletişimin gizli kalmasını sağlar. Aktunç'un (2015: 408) tabiriyle argo dilin gizli örgütüdür. Sövgü ise bir insanı, nesneyi ya da olayı aşağılamak ya da kızgınlığı dile getirmek vb. amacıyla kullanılan sözcük ya da ifadelerdir denilebilir. Her ikisinin kullanılma amacı farklıdır. Benzer oldukları taraf ise sövülürken sık sık argoya başvurulmasıdır. Bu argonun da sövgünün de yapısına ters görünür. Ancak argoda bir kişinin ya da nesnenin olumsuz görülen yönlerini ortaya koyan, bunları yeren, alay eden çok sayıda sözcük ve deyim bulunur. Argonun sağladığı ifade zenginliğinin ve kuvvetinin sövgüler için vazgeçilmez birer kaynak olduğu söylenebilir. Bu sözcük alışverişinden ve işlevsel benzerlikten dolayı argo ile küfür arasındaki sınır çoğu zaman belirsiz hale gelebilmektedir.

Yapılan bu tanımlar ve açıklamalardan yola çıkarak argonun ne olduğuna ilişkin genel bir kanı edinilebilir. Ancak argonun neden bu kadar yaygın ve vazgeçilmez olduğu, onun kültürümüzdeki yeri ve insan hayatındaki işlevleri ortaya konularak anlaşılabilir.

Deneyisel Psikoloji ve dil üzerine çok sayıda çalışma yapan Steven Pinker dili insan zihnine açılan bir pencere olarak

tanımlar (Pinker: 2007). Dil insan zihninin işleyişini anlamak için eşsiz bir malzemedir. Bu malzemenin parçalarından biri olan argo da insan dilini ve dolayısıyla kültürünü ve zihnini anlamak için kullanılabilir. Nitekim Devellioğlu (1990: 78) argoyu göz önünde bulundurmadan insan zihninin layıkıyla incelenemeyeceğini dile getirmiştir. O halde argonun insan dilinde ve kültüründe ne gibi işlevleri olduğu tartışılarak daha geniş bir bakış açısının ortaya konulması gereklidir.

Argo sayesinde iletişim şifrelenirken diğer taraftan doğrudan dile getirilmesi sakıncalı görülen, istenmeyen konular da ifade edilebilir. Böylece doğrudan söylenince tepki çekecek, iletişimin sürdürülmesini zorlaştıracak ifadelerden kaçınılmış olur. Aşağıda verilen ve bir polis ile suçlu arasında gelişen diyalog bu durumu örneklendirir.

Polis: Dur bakalım hemşerim nereye böyle.

Suçlu: Buyur amirim.

Polis: Kimliğini görebilir miyim?

Suçlu: Amirim kimlik yerine bi sakal atsam.

Polis: Sakal ha! Tamam, geç bakalım şöyle.

Argo sözcüklerin gizliliğe dayalı olmaları -gizlilik dereceleri farklı olsa bile -doğrudan ifade edilemeyen istek, duygu vb. şeylerin dolaylı ifade edilebilmelerine imkân verir. Bu diyalogda suçlu kişi polise kendisini görmezden gelmesi karşılığında rüşvet teklif etmekte ancak bunu doğrudan dile getirmemektedir. Bunun için dolaylı bir kullanım "sakal atmak" tercih ederek doğrudan kurulan bir iletişimin getirebileceği tepkilerden korunmaktadır. Ayrıca suçlu alacağı cevap olumsuz olsa bile iletişimi sürdürmek için başka fırsatlara sahip olabilecektir. Yağmur ve Boeschoten (2008: 63) de argonun bu tarz durumlarda yumuşatıcı bir işlevi olduğunu ifade etmişlerdir.

Argo, insanların dünyaya ve olaylara bakış açılarını kısa ve çarpıcı bir şekilde dile getirir. Bunu yaparken bir takım metaforlara başvurur. Söz gelimi şans oyunları için kullanılan "enayi vergisi" sözcüğü ile şans oyunlarına para vermenin

faydasız bir iş olduğu ve verilen paranın devlet tarafından vergi olarak kullanıldığı çarpıcı bir şekilde ifade edilmiştir. Şans oyunlarını oynayan kişilerin budala ve aptal oldukları söylenmiş bu oyunlara verilen para da vergiye benzetilmiştir. Tabut için kullanılan “imamın kayığı” da iyi bir örnektir. Tabut sözcüğünün kendisi ölümü, mezarı, ölü bir bedeni vs. çağrıştıracaktır. Ancak “imamın kayığı” sözcüğü bundan çok daha fazlasını anlatır. Bu sözcük ölümün bir yolculuk olduğunu ifade eder. Ölen kişiyi bu yolculuğa çıkaracak kişi ise imamdır. Böylece çok sınırlı da olsa ölümden sonra yapılacak dini ritüellere ilişkin bilgiler sunulur. Yine televizyon alıcısı için kullanılan “enayi kutusu”, mezarlık için kullanılan “bamyalar tarlası” gibi sözcüklerle de bu bakış açısı ortaya konulur.

Argo, insanın dili kullanarak ne denli yaratıcı olabileceğini gözler önüne serer. Bu anlamda argo dilin en hareketli, en yaratıcı katmanlarından biridir denilebilir. Bu hareketliliğin ve yaratıcılığın kökleri argonun beslendiği kaynakların zenginliğinde ve söz konusu kaynaklardan faydalanma şeklinde saklıdır. Öncelikle argo çok sayıda farklı dilden sözcük alır. Zaten argonun ortaya çıkabilmesi ve gelişmesi için bu zengin ortam gereklidir. Bu yüzden metropoller bir dilin en geniş argosunun doğup geliştikleri yerlerdir (Aktunç, 2015: 383). Argo yaratıcılığının diğer bir kaynağı da birtakım sözcüklere yeni anlamlar yükleyerek onları kendisine mal etmesidir. Örneğin arpa, fıstık, böğürtlen, hurma, ananas, dut; inek, kuş, yılan, akrep, ahtapot, tavşan gibi pek çok bitki ve hayvan adı argoda kendilerine has anlamlar kazanmışlardır. Halil Ersoylu (2010) argonun çeşitli kaynaklardan nasıl faydalandığını “Türk Argosu Üzerine İncelemeler” adlı eserinde ayrıntılı olarak ortaya koymuştur.

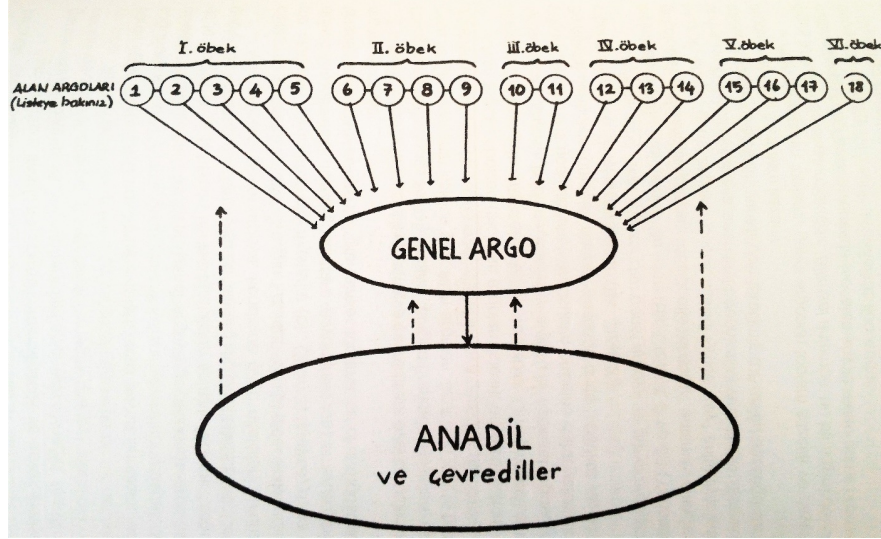
2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde argo'nun yeri

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihi Türkçenin bilinen ilk sözlüğü Dîvânu Lugâti't-Türk'e kadar götürülür. Çok yönlü bir eser olan Dîvânu Lugâti't-Türk aynı zamanda bir Türkçe öğretim kitabıdır. Kaşgarlı Mahmud eserinde sekiz bin civarında sözcüğün Arapça karşılıklarını vermiştir (Ercilasun

ve Akkoyunlu, 2014). Bunlar içerisinde argo olarak nitelendirilebilecek sözcükler de vardır. Aktunç (2015, 14-17) Kaşgarlı Mahmud'un eserine aldığı 50 argo sözcüğe yer verir. "Bürge" (bir yerde duramayan zevzek, taşkın kişi), "çekik" (küçük çocuk erkeklik organı), "kötüç" (kıç gibi kokmuş anlamına gelir ve çocuklara sövülürken kullanılır), "sırıçga" (çekirge anlamındadır ve buna benzetilerek gevşek tembel adama sıırıçga er denir.) bu sözcüklerden bazılarıdır. Kaşgarlı bu argo sözcükleri açıklar ve bazılarını cümle içinde kullanır. Kaşgarlı Mahmud argoya yer vererek onun da dilin ve kültürün bir parçası olduğunu, bu nedenle Türkçe öğrenenlerin argoyu da bilmesi gerektiğini düşünmüştür denilebilir.

Günümüzde ise argo öğretimi kuramsal olarak tartışılmaktadır. Bu noktada zihinlerde "argo öğretilebilir mi?" sorusu canlanır. Argo temel olarak iletişimin gizliliğini sağlamak için ortaya çıkmıştır. Bu işlevini kaybeden argo bir sözcük veya deyim argo olmaktan çıkar ve onun yerine yeni sözcükler üretilir. Argonun çok çabuk değişmesinin en önemli sebebi de budur. Dolayısıyla dil öğretiminde argoya sözcük ve deyimlere yer vermek onu deşifre ederek argo olmaktan çıkarmaktır. Argo sözcükleri öğretirken aslında öğretilen şey artık argo değildir denilebilir. O artık herkesin anladığı bir sözcüktür, şifre çözülmüştür. Öyleyse yabancı dil olarak Türkçe öğretilirken argo sözcük ve deyimlerin öğretiminden ne anlaşılmalıdır? Bu soruyu cevaplamak için Aktunç'un (2008) argonun dilin çeşitli katmanlarındaki hareketliliğini gösteren modelden faydalanılabilir.

Argo (alan argoları) çeşitli dillerden ve ana dilden sözcükler alır. Bu sözcükler argoda yeni anlamlar kazanır bazen de biçimsel değişikliğe uğratılır. Zamanla bu sözcükler alan argosundan genel argoya oradan da ana dile geçebilir. Böylece argo ana dilden beslendiği gibi aynı zamanda onu da besler. Bu ilişki aşağıdaki çizimde görülebilir.

Şekil 1. Alan argoları, genel argo ve ana dil ilişkisi. (Aktunç; 2015; 12)

Aktunç bu sürece örnek olarak “paspal” (düşük nitelikli esrar) ve “dandig/dandik” (düşük nitelikli uyuşturucu) sözcüklerini vermektedir. Önceleri uyuşturucu argosunda kullanılan bu sözcükler zamanla genelle argoya oradan da ana dile sızmıştır. Her iki sözcük Türk Dil Kurumu’nun Türkçe Sözlüğünde kazandıkları yeni anlamlarla da birlikte yer almaktadır. Aktunç “paspal” sözcüğünün “düşük nitelikli kimse, şey” anlamlarını kazandığını söylerken Türkçe Sözlükte (2011: 1581) paspal argo anlamının yanında “bakımsız, dağınık, pis (kimse, kılık vb.)” anlamıyla da verilmiştir. “Dandik” sözcüğü ise Aktunç tarafından “düşük nitelikli sahte şey” anlamıyla verilmiş ve ana dile henüz yansımadağı söylenmiştir. Türkçe Sözlükte (2011: 471) ise “düşük nitelikli; düzmece” anlamlarına gelen bir sıfat olarak yer almaktadır.

Yukarıda verilen sürece girmiş pek çok sözcük vardır. Argo sözlüklerde yer alan “abayı yakmak”, “ayvayı yemek”, “bay gelmek”, “beleş”, “cücük”, “çakal”, “hava civa”, “iç etmek” vb. pek çok sözcük günlük hayatta sık sık kullanılmaktadırlar. Bu sözcükler argo sözlüklerde yer almalarına ve diğer sözlüklerde argo oldukları belirtilmelerine rağmen artık tam olarak argo değillerdir. Şifre özelliklerini ya kaybetmişlerdir ya da kaybetmektedirler. Dolayısıyla bu

sözcüklerin öğrencilere öğretilmesini tam anlamıyla bir argo öğretimi olarak değerlendirmek zordur. Argo öğretilmez ancak günlük hayatta içinde bulunulan gruptan öğrenilir. Dolayısıyla argo sözcükleri sınıf ortamında çeşitli yöntemler ve materyaller ile öğretmek aslında argo olmaktan çıkmaya başlayarak toplumun genelinde kullanılmaya başlanan sözcükleri öğretmektir denilebilir.

Bu söz konusu sözcüklerin öğretimi ile ilgili olarak çeşitli düşünceler vardır. Yağmur ve Boeschoten (2008) "maho" ve "hanzo" argo sözcüklerini örnek göstererek argonun hiçbir zaman Türkçe ders kitaplarında yer almayacağını ve yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin bu argo sözcükleri anlamakta güçlük çekeceklerini ifade etmişlerdir. Yazarlar argonun öğretilip öğretilmemesi üzerine tartışma yapmamışlar sadece dil öğretiminde argonun yeri üzerinde bir öngöründe bulunmuşlardır. Dinçay (2012), ise argonun kültürün bir parçası olduğunu ve tabu olarak görülmemesi gerektiğini söyleyerek yabancı dil öğretiminde argoya yer verilmesi gerektiğini söylemiştir.

Tartışma ve Yorum

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan mevcut kitaplarda argo sözcüklere yer verilmemektedir. Çünkü argo doğası gereği suç ve cinselliğe ait çok sayıda sözcük içerir. Bu sözcüklerin ders kitapları aracılığıyla öğretilmesi düşünülemez. Öğrenci bu tarz sözcükleri genellikle sınıf dışında arkadaşlarından veya da sosyal çevresinden öğrenir. Argo sözcüklere yer veren çeşitli edebi eserler de öğrencinin bu sözcüklerle karşılaşabileceği yerler arasında gösterilebilir. Ancak argoda cinsellik ya da suç ile ilgili çağrışımlar taşımayan ya da bu çağrışımları zamanla yitirmiş sözcükler de mevcuttur. Öyleyse bu sözcüklerin ders kitaplarıyla ya da çeşitli öğretim materyalleriyle öğretilmesi sakıncalı mıdır? Bu soruyu cevaplamak için dil öğretiminde sözcüklerin yeri ve taşıdıkları anlamsal bağlamlar üzerinde durulması gereklidir.

Okul ortamında yabancı dil öğrenmeye başlayan kişi ilk olarak dilin temel söz varlığını ve seviyesine uygun çeşitli kalıp

sözleri öğrenir. İlerleyen süreçlerde deyimler, atasözleri, ikilemeler vb. gibi dilin söz varlığına ait çeşitli öğeler öğrenilmeye başlanır. Öğrendikleri dilde İleri (B2, C1, C2) düzeyine gelen kişilerden dilin inceliklerini bilmeleri ve onu etkin kullanmaları beklenir. Bunun için de öncelikle geniş bir sözcük dağarcığına sahip olmak gerekir. Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metninde’de ileri düzey kullanıcıların argo ve deyimleri de kapsayan geniş bir sözcük dağarcığına sahip olmaları gerektiği vurgulanmıştır. Kişinin söz varlığı arttıkça dildeki ayrıntıların farkına varır ve ifade kabiliyeti artar. Aşağıda verilen örneğe bakılırsa:

- a) Saatlerdir seni bekliyorum. Beklemekten sıkıldım.
- b) Saatlerdir seni bekliyorum. Ağaç oldum beklemekten.
- a) Kısa zamanda zengin oldu.
- b) Kısa zamanda köşe oldu.

Argo sözlüklerde yer alan ancak artık argo olarak kabul edilmesi zor olan “ağaç olmak” deyimini bilmeyen birisi için çok beklediği ve bu bekleyişten sıkıldığını anlatmanın pek çok yolu olabilir. Ancak “ağaç olmak” deyimini kullanılarak durum kısa bir şekilde ifade edilmiş olur. Aynı zamanda bu bekleyişten duyulan sıkıntı da daha vurgulu bir şekilde dile getirilmiş olur. Uygun vurgu ve tonlamayla söylenen “ağaç oldum” cümlesi karşındaki kişiye verilmek istenen mesajı etkili bir şekilde iletir. İkinci örnekte yer alan zengin olmak sözcüğü ile köşe olmak sözcüğü aynı anlamlara sahiptirler. Ancak köşe olmak sözcüğü çok zengin olmak, çok para kazanmak anlamlarını da taşımaktadır. Yukarıdaki örnekte yer alan “kısa zamanda köşe oldu” cümlesinde sözü edilen kişinin zengin olma durumu daha vurgulu bir şekilde anlatılmıştır. Kişi sadece zengin olmamıştır “çok zengin” olmuştur, “çok” para kazanmıştır.

Benzer şeyler “direkten dönmek”, “ofsayta düşmek”, “gaza basmak” gibi çok sayıda argo sözcük ve deyim için de söylenebilir. İçinde argonun da olduğu söz dağarcığı arttıkça kişi öğrendiği dilde daha yetkin olur ve inceliklerin farkına varır.

Sonuçlar

Argo dilin söz varlığının parçalarındadır. Günlük hayatta hemen hemen her yerde kullanılmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin günlük dilde daha kolay iletişim kurmaları için Türkçenin argosu hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiği açıktır. Öğrenciler sınıfta öğrendikleri resmi dili günlük hayatta bir yere kadar kullanabilirler. Samimi arkadaşlar arasındaki konuşmanın yapısı ve seyri başkadır. Argo sözcüklerin öğretilmesi öğrencilerin bu yapıyı daha kolay anlamalarını sağlayacaktır. Argo sözcükleri bilen öğrenciler Türkçe'nin inceliklerine ve zenginliklerine farklı bir pencereden bakma olanağına kavuşacaklardır. Bu anlamda, argo bir tabu olarak görülmemeli ve Türk argosu öğrencilere öğretilmelidir.

Öneriler

Araştırmacılara Yönelik Öneriler:

Çeşitli veri toplam araçlarıyla (anket, ölçek, görüşme formları vb.) yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin argo hakkındaki düşünceleri araştırılabilir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için argo sözlük hazırlanabilir.

Günlük hayatta en çok kullanılan argo sözcükler belirlenerek bunların öğretimine ilişkin çalışmalar yapılabilir.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretenlere Yönelik Öneriler:

Öğrencilere cinsellik ve suçla ilgili anlamları olmayan argo sözcükleri öğretebilirler.

Argo hakkında öğrencilere temel bilgiler verip onları daha ayrıntılı bilgi alabilecekleri kaynaklara yönlendirebilirler.

Kaynaklar

- Aksan, D. (2007). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Aktunç, H. (2015). *Büyük Argo Sözlüğü*. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Arkan, Özdemir K. (2008). Argo ve Gizli Dil. *Kültür Tarihimize Gizli Diller ve Şifreler*. Picus Yayıncılık, İstanbul.
- Arslan, M. (2009). *Argo Kitabı*. Kitabevi, İstanbul.
- Best, John W. & Kahn, James V. (2006). *Research in Education*. Pearson Education Inc.
- Çotuksöken, Y. (2009). *Dilce Türkçe Üzerine Değınmeler*. Toroslu Kitaplığı, İstanbul.
- Devellioğlu, F. (1990). *Türk Argosu*. Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Diñay, T. (2012) Why Not Teach Slang in The Classroom. *Dil Dergisi*, 155, 24-34.
- Ercilasun, A. ve B., Akkoyunlu Z. (2014). *Dîvânu Lugâti't-Türk*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Ersoylu, H. (2010). *Türk Argosu Üzerinde İncelemeler*. Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Haviland, William A., Prins, H. E. L., Walrath, D. ve Mcbride, B. (2008). *Kültürel Antropoloji*. Kaknüs Yayınları, İstanbul
- Özkan, N. (2002). Gizli Dil Olarak Argo'nun Fonksiyonu Üzerine. *Türk Kültüründe Argo*. Stichting Sota, Haarlem, Hollanda.
- Pinker, S. (2008). *The Stuff of Thought*. Penguin Books, London.
- Sağol, G. (2002). Argo Sözlükleri. *Türk Kültüründe Argo*. Stichting Sota, Haarlem, Hollanda.
- TDK. (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Türkay, K. (1982). *A. Dilaçar*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. Multilingual, İstanbul.
- Yağmur, K., Boeschoten, H. (2008) Dilbilim Yöntemleri Işığında Argonun İncelenmesi. *Türk Kültüründe Argo*. Stichting Sota, Haarlem, Hollanda.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, F. (2008). *Teber Dili. Kültür Tarihimizde Gizli Diller ve Şifreler*. Picus Yayıncılık, İstanbul.

A Discussion about the Place of Slang in Teaching Turkish as a Foreign Language

Yusuf Aydın[†]

Gazi University, Turkey

Received: 19.04.2016 - Revised: 27.06.2016 - Accepted: 02.08.2016

Citation: Aydın, Y. (2016). A Discussion about the Place of Slang in Teaching Turkish as a Foreign Language. *Amasya Education Journal, 5(2)*, 286-304.

Summary

Problem Statement: Slang, which enable different society classes to communicate between each other restricted to a particular context, is richness of a language. Slang which is generally confused with swearing is not a type of swearing and its aim is different. Almost every class of society uses slang in daily language and also changes and transforms it. Moreover, some words and idioms which are the infield of jargon get into common language over time and understood by majority of people. Turkish has a large and rich slang vocabulary. *Dîvânu Lugâti't-Türk* which is the first dictionary of Turkish has significant slang vocabulary. Considered the history of teaching Turkish as a foreign language goes back to Mahmud al-Kasghari, it comes out that slang must be discussed in foreign language teaching. One of the most important aspects of foreign language teaching is improve the students' communicational skills. This is possible to present the language spoken in streets, downtowns, entertainments venues, etc. - in brief the language used in colloquial and everyday language.

Purpose of the Study: The purpose of this study is to discuss the place of slang in teaching Turkish as a foreign language.

[†]Corresponding Author: Phone: +90 539 2505154, E-mail: ysf.aydn66@gmail.com
ISSN: 2146-7811, ©2016 doi:10.17539/aej.19641

Method(s): In order to discuss the nature of the slang and its place in teaching Turkish as a foreign language, document analysis was used. Analyzing the current documents on slang and teaching slang provides insight into the study topic. By content analysis, it becomes possible to describe prevailing practices and the different perspectives of slang and its place in teaching Turkish as a foreign language.

Findings and Discussions: Slang is a very colorful part of language. Researching on it can illuminate the nature of language and human mind. But in teaching Turkish as a foreign language the Turkish slang is not taught because slang is often considered bad and it is said to be used by the people who are illiterate. On the contrary slang is used in every part of daily life by almost everyone. What is understood by teaching slang is important. Slang is actually used by a group of people to conceal the content of speech. Slang is a sort of code. Teaching it means breaking its code. It can be said that teaching slang is teaching some words and idioms which have become familiar with the society.

Conclusions and Recommendations: Slang is a part of vocabulary. It is used by almost everyone in the society in cordial and intimate relations. Making students familiar with the Turkish slang can facilitate the communication. Researchers should prepare various materials and dictionaries to teach slang and teachers can teach some slang words and idioms without connection with sexuality and crime.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language, Slang, Teaching Slang